

Yapay Zekâ ve Üniversiteler

Üretim biçimindeki değişikler toplumsal örgütlenme biçimini de etkiler. Teknoloji ilerlerken toplum aynı kalmaz. Tabii her değişiklik bir sürü fırsat ve riski beraberinde getirir. Toplumlar modernleşirken insan ilişkilerinin yabancılaştığına dair devasa bir literatür var karşımızda. Bu nedenle ileriye doğru atılan her adım iyidir diyemeyiz. Yine de şunu söylemek mümkün: Değişikliğin çapı ve hızı tek tek bireylerin kontrol edemeyeceği bir düzeye ulaştığında süreç kaçınılmaz hale gelir. Yapay zekâdaki gidişat tam da böyle.

Yapay zekâ programları gittikçe daha gelişkin hale geliyor. Hayatın her alanı bu yeni teknolojiden etkilenmekte. Üniversiteler ise dönüşümün merkezindeki kurumların başını çekiyor. Tüfek icat olalı/yapay zekâ bulunduğundan beri öğrenciler de öğretim üyeleri de kendi rollerini klasik standartlara uygun oynayamıyor. Geldiğimiz yer ve olası gelecek senaryoları karşısında yapay zekâ-üniversite ilişkisini daha derinlikli bir şekilde incelemeye ihtiyacımız var.

Öncelikle yapay zekâ programları insan zekâsı karşısında hem bir hile hem de bir devrim. Bize dayatılan teknolojiye kayıtsız kalmamız imkânsız. Makineleri kıran sanayi çağı işçileri gibi davranamayız. Ancak yapay zekâyı kontrol altına alacak insan aklının bu yeni durumu örgütlenme hızı teknolojik devrimin çok gerisinde kalıyor. Kurallar ve davranışlar oturmadığından anomi yayılmakta. Sanayi Devrimi'ni yeniden yaşıyor gibiyiz. Neyi mi kastediyoruz? Mesela üniversitelerde öğrenciler bakımından ciddi bir ödev etiği sorunu var. Öğrenciler yükümlü oldukları dersler için kendilerinden istenen ödevleri yapay zekâ programlarına yaptırıyor. Hocaların elindeki intihal programları ise metinde intihal yapıldığını fark edememekte. Aslında hiç hak etmediği halde ödevlerinden, dolayısıyla sınavlardan yüksek not alan, çalışmadan dersi geçen öğrenciler var. Bu hile gittikçe yayılıyor. Yapay zekâ sistematik bir kopya mekanizması gibi işlemeye başladı.

Sorun sadece ödevlerle ilgili değil. Tez yazım endüstrisi çoktan yapay zekâyı entegre oldu. Önünüze çok iyi hazırlanmış tez metinleri geliyor. Öğrencinin durumunu dikkate aldığımızda tezin veya tez bölümünün çok güçlü olduğunu hissediyorsunuz. Yani o metni o kişinin yazmasına imkân yok. Ancak bu çıkarımı kanıtlayamıyorsunuz. Elinizden hiçbir şey gelmiyor. Bu işten akademi de nasibini aldı. Makalelerini yapay zekâ programlarına yazdıran akademisyenlerin haberleri geliyor kulağımıza.

Karşı karşıya kaldığımız sorun dehşet verici. Lisans öğrencileri ödevlerini, lisansüstü öğrenciler tezlerini, akademisyenler makalelerini yapay zekâya yazdırıyor. Bu koşullar altında verilen notlar ve dağıtılan akademik unvanlar hakkaniyetli olacak mı? Yapay zekâ devrimi bizleri yeni kararlar almaya zorlamakta. Ölçme, değerlendirme ve yarışma standartlarının gözden geçirilmesi kaçınılmaz hale geldi. Mesela ne mi yapmak gerekli?

Öncelikle yapay zekâ kullanımı beyana tabi olmalı. Ödev, tez, makale gibi materyal hazırlayan kişiler yapay zekâ kullanıp kullanmadığını ve bu teknolojiden yararlanma derecesini açıklamalı. Ayrıca bir süre kontrolü tümüyle insana bırakan metotlarda ısrar etmeliyiz. Ödev, ders materyali olmaktan çıkarılmalı. Öğretim üyelerinin soru sorduğu, öğrencilerin ise onların gözü önünde sorulara yanıt verildiği klasik sınav yöntemine dönmek ve bu fırtınanın dinmesini beklemek zorundayız.

Akademisyenler için de benzeri önlemlere ihtiyaç var. Doçentlikte sözlü sınavın geri gelmesi, makale yerine kitabın teşvik edilmesi ve dergilerin etik ilkeler bakımından sıkıca denetlenmesi uygulamaya hemen konulacak prosedürler arasında olabilir.

Tüm bu tedbirler şüphesiz ki geçici. Daha kalıcı önlemler için bilincimizin olgunlaşmasına ihtiyaç var. Nasıl ki insan akli ahlak ve vicdanla sınırlıysa yapay zekânın da kendi etik kodlarını üretmesi, bu teknolojinin işlevselliği ve geleceği bakımından hayati derecede önemli.

Armağan Öztürk, "Yapay Zekâ ve Üniversiteler"

<https://www.fikirtepedi.com/egitim/yapay-zeka-ve-universiteler/>

(Yayın Tarihi: 28 Haziran 2024).